ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1981 [1]

Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

Στίς 11 Μαρτίου 1980, τό Δικαστήριο, στήν ὑπόθεση 104/79, Foglia κατά Novello (1980 ECR, σ. 745), ἔκρινε ἑαυτό ἀναρμόδιο νά ἀποφανθεῖ ἐπί ἀνακυψάντων σέ ἐκκρεμή ἐνώπιόν του ὑπόθεση ἐρωτημάτων πού τοῦ ὑπέβαλε, 6άσει τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, ὁ pretore τῆς Bra. Στήν ὑπόθεση αὐτή ὁ ἐνάγων, ἕνας ἰταλός ἔμπορος οἴνων, ἐζήτει ἀπό τήν ἐναγομένη, ἡ ὁποία ἠρνεῖτο τήν καταβολή, τό ποσό τῶν φόρων πού εἶχαν ἐπιβληθεῖ, ἐπί μιᾶς ποσότητος ἰταλικοῦ οἴνου τύπου vins de liqueur (ἡδυπότων), ἡ ὁποία ἐπωλήθη στήν ἐναγομένη μέ σκοπό νά παραδοθεῖ σέ ἕναν τρίτο στήν Γαλλία. Οἱ φόροι αὐτοί ἐπεβλήθησαν ἀπό τίς γαλλικές ἀρχές καί κατεβλήθησαν ἀπό τόν μεταφορέα, τόν ὁποῖο εἶχε χρησιμοποιήσει ὁ ἐνάγων. Περισσότερες λεπτομέρειες ἀναφέρονται στήν ἔκθεση τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν τῆς προηγουμένης ἀποφάσεως, κρίνω δέ περιττό νά τίς ἐπαναλάβω. Νομίζω, ὅτι τό Δικαστήριο ἔκρινε ἑαυτό ἀναρμόδιο, διότι δέν ἐπείσθη ὅτι ὑφίσταται μεταξύ τῶν διαδίκων μία πραγματική διαφορά ἀφορώσα τό κοινοτικό δίκαιο. Ἡ ἐνώπιον τοῦ ἰταλικοῦ δικαστηρίου διαδικασία, καί ἴσως ἀκόμα καί ἡ ὅλη συναλλαγή, ἐσκηνοθετήθη μέ σκοπό τήν ἔκδοση ἀποφάσεως ἐπί ἑνός θέματος περί τοῦ ὁποίου οἱ διάδικοι ἦταν σύμφωνοι. Ἐφ' ὅσον δέν ὑπῆρχε μεταξύ τους διαφορά, τό Δικαστήριο δέν εἶχε οὔτε τήν ὑποχρέωση ἀλλ' οὔτε καί τήν ἁρμοδιότητα νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῆς ὑποθέσεως. Ὁ pretore ὑποβάλλει τώρα πέντε ἀκόμη ἐρωτήματα. Τά τέσσερα σκοποῦν νά διευκρινίσουν τό ἀποτέλεσμα καί τήν σημασία τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δικαστηρίου· μέ τό τελευταῖο ζητοῦνται κατευθυντήριες γραμμές ὡς πρός τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἐπί τῶν περιστατικῶν τῆς ὑποθέσεως.

Ἡ γαλλική κυβέρνηση προβάλλει, πρό πάσης ἄλλης, ἔνσταση κατά τῆς ἐν λόγω παραπομπῆς, ἡ ὁποία στηρίζεται στό ὅτι τό Δικαστήριο ἔχει ἤδη ἀποφασίσει ὅτι εἶναι ἀναρμόδιο καί ἡ ὑπόθεση αὐτή δέν δύναται νά ἐκδικασθεῖ ἐκ νέου. Νομίζω ὅτι ἡ ἔνσταση αὐτή δέν εἶναι 6άσιμη. Τό Δικαστήριο ἔχει ἤδη ἀποφανθεῖ στήν ὑπόθεση 29/68 Milch-, Fett- und Eierkontor GmbH κατά Hauptzollamt Saarbrücken (1969) ECR 165 ὅτι ἕνα ἐθνικό δικαστήριο δύναται νά ὑποβάλει ἐρωτήματα μέ τά ὁποῖα νά ζητεῖ διευκρινίσεις ἐπί τῆς ἀποφάσεως πού ἐξεδόθη σέ προηγουμένη αἴτηση περί ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως. Τά πρῶτα τέσσερα ἐρωτήματα τῆς προκειμένης αἰτήσεως περί ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως, δύνανται νά κριθοῦν ἐπί τῆς 6άσεως αὐτῆς. Ἐπί πλέον νομίζω ὅτι ἂν ἐζητήθησαν ἀπό τό Δικαστήριο ἀπαντήσεις 6άσει ἐλλιπῶν στοιχείων, ἢ ἂν τά πραγματικά περιστατικά μετεβλήθησαν τόσον οὐσιωδῶς ὥστε νά καθιστοῦν ἀνεφάρμοστη τήν ἀρχική ἀπόφαση, τό Δικαστήριο, σέ μία συγκεκριμένη ὑπόθεση, δύναται νά δεχθεῖ νέες ἐρωτήσεις ἀκόμα καί ἐπί τῶν ἰδίων θεμάτων. Ὅπως τονίζεται ἀπό τόν ἴδιο, ὁ pretore παρέχει τώρα περισσότερες ἐξηγήσεις, θεωρῶ δέ αὐτονόητο ὅτι τό Δικαστήριο δύναται νά ἐξετάσει ἂν αὐτές εἶναι ἀρκετές ὥστε νά ἐπιτρέψουν στό Δικαστήριο νά κρίνει ἂν εἶναι ἁρμόδιο ἐπί τῶν ἐρωτημάτων πού ἔχουν ἀνακύψει ἰδιαιτέρως δέ τό πέμπτο ἐρώτημα.

1 — Μετάφραση ἀπό τά ἀγγλικά.

Τό *πρῶτο* ἐρώτημα θέτει σέ γενικές γραμμές τό ζήτημα τῶν λειτουργιῶν πού ἐπιτελοῦν σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 177, ἀντιστοίχως τό Δικαστήριο στήν διαδικασία τῆς προδικαστικῆς παραπομπῆς καί τό ἐθνικό δικαστήριο, εἰδικότερα δέ ποιές εἶναι οἱ ἁρμοδιότητες τοῦ καθενός «λαμβανομένων κυρίως ὑπ' ὄψη τῶν ἁρμοδιοτήτων πού ἔχει» τό ἐθνικό δικαστήριο στό πλαίσιο τοῦ ἐθνικοῦ του νομικοῦ συστήματος «ὡς πρός τήν ἐκτίμηση ὅλων τῶν πραγματικῶν καί νομικῶν περιστατικῶν πού ἀναφέρονται στήν διάσταση ἀπόψεων ἐπί τῆς οὐσίας καθώς καί τῶν ζητημάτων πού τίθενται, ὅταν ἰδίως στήν συγκεκριμένη διαδικασία ζητεῖται ἡ ἔκδοση ἀναγνωριστικῶν ἀποφάσεων». Τό ἐρώτημα αὐτό φαίνεται ὅτι ἀνέκυψε ἀπό τούς ἰσχυρισμούς πού ἀνεπτύχθησαν ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ, σύμφωνα μέ τούς ὁποίους τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δικαστηρίου εἶναι ὅτι ἐθεώρησε ἑαυτό ἁρμόδιο νά κρίνει ἐπί πραγματικῶν ζητημάτων καί νά ἀποφαίνεται ἐπί τῶν προθέσεων καί τῆς ὑποκειμενικῆς στάσεως τῶν διαδίκων.

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 177, τό Δικαστήριο εἶναι ἁρμόδιο νά ἐκδίδει προδικαστικές ἀποφάσεις ὡς πρός τήν ἑρμηνεία καί τό κύρος τῆς συνθήκης καί τῶν ἀναφερομένων εἰς αὐτήν πράξεων καί κανονισμῶν. Τό ἄρθρο αὐτό ἀναφέρει ὅτι «δικαστήριο Κράτους μέλους, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἀνακύπτει τέτοιο ζήτημα, δύναται, ἄν κρίνει ὅτι ἡ ἀπόφαση ἐπί τοῦ ζητήματος εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἔκδοση τῆς δικῆς του ἀποφάσεως, νά παραπέμψει τό ζήτημα στό Δικαστήριο γιά νά ἀποφανθεῖ ἐπ' αὐτοῦ».

Νομίζω ὅτι τό Δικαστήριο ἔκρινε ὅτι ἡ διάταξη αὐτή συνεπάγεται ἕνα εἶδος συνεργασίας καί διαλόγου μεταξύ αὐτοῦ καί τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, δεδομένου ὅτι τά δύο δικαστήρια ἔχουν διαφορετικά καθήκοντα. Ὑπάρχει ἀφ' ἑνός ἕνα ζήτημα κοινοτικοῦ δικαίου καί ἐπομένως στό Δικαστήριο ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ σέ τελευταῖο βαθμό, καθώς ἐπίσης καί νά κρίνει ἄν τό ὑποβληθέν ἐρώτημα ἐμπίπτει σέ μία ἀπό τίς κατηγορίες πού ἀναφέρονται στήν πρώτη παράγραφο τοῦ ἄρθρου 177 (ὑποθέσεις 105/79 καί 68/80), αἴτηση τοῦ juge chargé du service τοῦ tribunal d'instance τῆς Hayange (1979) ECR 2257 καί ὑπόθεση 175/78 R κατά Saunders (1979) ECR 1129· καθώς καί νά κρίνει ἄν τό ὄργανο ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἀνέκυψε τό ἐρώτημα συνιστᾶ «δικαστήριο» (ὑπόθεση 61/65 Vaasen-Göbbels (1966) ECR 261, ὑπόθεση 17/76 Brack κατά Insurance Officer (1976) ECR 1429, καί ὑπόθεση 65/77 Razanatsimba (1965) ECR 2229)· καί πότε, τέλος, θεωρεῖται ὅτι ἀνέκυψε ἕνα ζήτημα. Ἀφ' ἑτέρου, τό Δικαστήριο ἔχει συχνά ἀποφανθεῖ ὅτι ἐναπόκειται κυρίως στόν ἐθνικό δικαστή νά κρίνει τά πραγματικά περιστατικά: στόν ἴδιο ἐπίσης ἐναπόκειται, καί ὄχι στό Δικαστήριο, νά κρίνει πότε μία ἀπόφαση «ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου» τοῦ εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἔκδοση τῆς δικῆς του ἀποφάσεως. Τό Δικαστήριο δέν κρίνει τούς λόγους πού ὠδήγησαν στήν ὑποβολή τοῦ ἐρωτήματος, οὔτε τό ἄν τά ἐρωτήματα σχετίζονται μέ τήν ὑπόθεση. (Ὑπόθεση 26/62 Van Gend en Loos (1963) ECR 1, σ. 15, ὑπόθεση 13/67 Becher κατά Hauptzollamt München (1968) ECR 187, σ. 197 καί ὑπόθεση 117/77 Algemene Ziekenfonds Drenthe Platteland κατά Pierik, (1978) ECR 825, σσ. 834-5). Αὐτά ἀνήκουν στήν ἁρμοδιότητα τοῦ ἐθνικοῦ δικαστοῦ.

Ὁ ἐθνικός δικαστής, ὡστόσο, πρέπει νά ἔχει σχηματίσει τήν πεποίθηση ὅτι ἕνα τέτοιο ζήτημα ἔχει ἀνακύψει καί ὅτι ἡ ἐπίλυσή του εἶναι γι' αὐτόν ἀπαραίτητη. Ἄν τό Δικαστήριο θεωρήσει ὅτι ὁ ἐθνικός δικαστής δέν ἐξήτασε ἄν μία ἀπάντηση στό ἐρώτημα τοῦ εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεώς του ἐπί τῆς ὑποθέσεως ἤ ἄν *ex facie* ὁ ἐθνικός δικαστής ἔκρινε ἁπλῶς ἐνδεδειγμένο νά ἔχει μία ἀπάντηση, χωρίς αὐτή νά τοῦ εἶναι ἀνα-

γκαία γιά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεώς του, νομίζω ὅτι τό Δικαστήριο δύναται νά ἀρνηθεῖ νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν ἐρωτημάτων. Βεβαίως, οἱ περιπτώσεις κατά τίς ὁποῖες τό Δικαστήριο θά διεπίστωνε ὅτι ὁ ἐθνικός δικαστής παρέλειψε νά τηρήσει τίς προϋποθέσεις αὐτές, ἀποτελοῦν ἐξαίρεση. Ὅπως παρετήρησε τό Δικαστήριο στήν ὑπόθεση 13/68 Salgoil κατά Ἰταλίας (1968) ECR 453, σ. 459, καί στήν ὑπόθεση 5/77 Tedeschi κατά Denkavit (1977) ECR 1555, σ. 1574 «ὅταν ἕνα ἐθνικό δικαστήριο ζητεῖ τήν ἑρμηνεία μιᾶς διατάξεως τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, θεωρεῖται ὅτι τό ἐν λόγω ὄργανο κρίνει τήν ἑρμηνεία αὐτή ἀναγκαία γιά τήν ἐπίλυση τῆς διαφορᾶς». Ὑπάρχουν ὡστόσο ὡρισμένες ἐξαιρετικές περιπτώσεις κατά τίς ὁποῖες προκύπτει ἀπό τήν διάταξη τῆς παραπομπῆς ἤ ἀπό τήν δικογραφία, ὅτι τό ἐθνικό δικαστήριο δέν ἔλαβε ὑπ' ὄψη του τό ὀρθό κριτήριο γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 177. Δυνατόν νά ὑπάρξουν περιπτώσεις κατά τίς ὁποῖες τό Δικαστήριο δύναται νά ἀρνηθεῖ νά ἀπαντήσει σέ ἐρωτήματα τά ὁποῖα τίθενται προφανῶς κατά κατάχρηση τῆς διαδικασίας ἤ κατά τίς ὁποῖες τό Δικαστήριο δύναται νά κρίνει ἀναγκαία τήν ἀναπαραπομπή τῶν ἐρωτημάτων στόν ἐθνικό δικαστή πρός τόν σκοπό παροχῆς διευκρινίσεων ἤ κατά τίς ὁποῖες, ὅπως ὑπεστηρίχθη κατά τήν προφορική συζήτηση, τό Δικαστήριο δύναται νά θεωρήσει ἐνδεδειγμένη τήν ἀναπαραπομπή τῆς ὑποθέσεως στό ἐθνικό δικαστήριο πρός τόν σκοπό νά κρίνει, τό δικαστήριο αὐτό, ὑπό τό φῶς τῶν παρατηρήσεων τοῦ Δικαστηρίου, ἄν ἦταν πράγματι ἀναγκαῖο νά ὑποβάλει τό ἐρώτημα.

Νομίζω ὅτι τό ἀποφασιστικό ἐρώτημα στήν προκειμένη ὑπόθεση εἶναι τό ἄν ὁ ἐθνικός δικαστής ἔχει σχηματίσει τήν πεποίθηση ὅτι ἡ ἐπίλυση ἑνός ζητήματος τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, πού διέπεται ἀπό τό ἄρθρο 177, τοῦ εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεώς του.

Εἶναι σαφῶς δυνατό σέ ὡρισμένα δικαστήρια νά ἐκδώσουν διάταξη κατόπιν συναινέσεως, παραδείγματος χάρη σέ περίπτωση ἀπαιτήσεως χρέους τό ὁποῖο ἔχει ἀναγνωρισθεῖ. Σέ μιά τέτοια περίπτωση ὁ δικαστής πρέπει νά ἔχει τήν δυνατότητα νά ἐνεργεῖ βάσει τῆς συμφωνίας τῶν διαδίκων χωρίς νά ἐπιλύει ὁ ἴδιος ὡρισμένα εἰδικά νομικά ζητήματα. Ἀφ' ἑτέρου, ὁ δικαστής δύναται νά σχηματίζει ὁ ἴδιος δικανική πεποίθηση ἐπί ὡρισμένων νομικῶν ζητημάτων ἀνεξαρτήτως τῆς στάσεως τῶν διαδίκων.

Ἄν, σέ μία ὑπόθεση πού ἐκκρεμεῖ ἐνώπιον ἐθνικοῦ δικαστηρίου, ἀνακύπτει ζήτημα κοινοτικοῦ δικαίου, πού διέπεται ἀπό τό ἄρθρο 177, ὁ δικαστής ὅμως δύναται νά ἐκδώσει ἀπόφαση χωρίς νά ἀποφανθεῖ ἐπ' αὐτοῦ, νομίζω ὅτι δέν ὑποχρεοῦται νά παραπέμψει τό ἐρώτημα ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ἔστω καί ἄν οἱ διάδικοι ζητοῦν τήν παραπομπή τοῦ ἐρωτήματος αὐτοῦ. Σ' αὐτόν ἐναπόκειται νά ἐπιλέξει καί νά ἀποφασίσει καί ὄχι στούς διαδίκους. Ἐπίσης, ἄν ὁ ἐθνικός δικαστής κρίνει ὅτι μιά ἀπόφαση ἐπί ἑνός τέτοιου ζητήματος εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεώς του, δύναται, κατά τήν γνώμη μου, νά παραπέμψει τό ζήτημα σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 177. Πρός τόν σκοπό αὐτόν δέν ἔχει σημασία, κατά τήν γνώμη μου, τό ὅτι οἱ διάδικοι υἱοθετοῦν ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ τήν ἰδία ἄποψη. Τό ἀποφασιστικό ἐρώτημα δέν εἶναι ἄν οἱ διάδικοι εἶναι σύμφωνοι, ἀλλά ἄν ὁ δικαστής θεωρεῖ ὅτι ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεώς του. Στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία ζητεῖται ἡ ἔκδοση ἑνός εἴδους ἀναγνωριστικῆς ἀποφάσεως, ἡ ὁποία θέτει σαφῶς καί εὐθέως ἕνα νομικό ζήτημα πού διέπεται ἀπό τό ἄρθρο 177, νομίζω ὅτι ὁ δικαστής δύναται νά παραπέμψει τό ἐρώτημα ἀνεξαρτήτως τῆς ἀπόψεως πού ὑποστηρίζουν οἱ διάδικοι. Ἐκτός ἀπό τήν ἀπίθανη μᾶλλον περίπτωση πού δεσμεύεται ἀπό

τούς ἰσχυρισμούς τούς ὁποίους οἱ διάδικοι προβάλλουν ἀπό συμφώνου ἐπί τῶν νομικῶν ζητημάτων (τά ὁποῖα δέν χρειάζεται νά ἐπιλυθοῦν γιά τήν ἔκδοση ἀποφάσεως), ὁ δικαστής ὀφείλει νά ἀποφανθεῖ ἐπί παντός νομικοῦ ζητήματος τό ὁποῖο ἀνακύπτει καί τό ὁποῖο, εἶναι ἀπαραίτητο γιά τήν ἔκδοση ἀποφάσεως ἐπί τῆς ὑποθέσεως. Ἄν τό ζήτημα αὐτό ἀφορᾶ ἕνα ἀπό τά θέματα πού ἀναφέρονται στήν πρώτη παράγραφο τοῦ ἄρθρου 177, νομίζω ὅτι ὁ δικαστής δύναται νά παραπέμψει τό ἐρώτημα στό Δικαστήριο.

Ὅπως μόνος του δέχεται ὁ pretore, τό ἱστορικό τῆς ἐκκρεμούσης ἐνώπιόν του ὑποθέσεως, τό ὁποῖο συνώδευσε τήν πρώτη διάταξη περί παραπομπῆς ἦταν πολύ περιληπτικό. Τώρα, ἀνέπτυξε περισσότερο τά στοιχεῖα τά ὁποῖα εἶχε προηγουμένως θέσει ὑπό τήν κρίση τοῦ Δικαστηρίου. Ἡ ὑπόθεση, ὅπως τήν βλέπω τώρα, ἀφορᾶ ἕναν ἐνάγοντα ὁ ὁποῖος ζητεῖ ἕνα χρηματικό ποσό, χωρίς νά κρίνει ἀναγκαῖο νά ἀναφερθεῖ στό κοινοτικό δίκαιο γιά νά στηρίξει τήν ἀγωγή του. Ἡ ἐναγομένη ἀρνεῖται τήν ὀφειλή λόγω ὑπάρξεως συμφωνίας μέ τόν ἐνάγοντα, ἡ ὁποία ἀποκλείει τήν εὐθύνη γιά ποσά τά ὁποῖα δέν εἶναι νομίμως ἀπαιτητά. Ὑποστηρίζει ὅτι οἱ φόροι δέν ἔπρεπε νά καταβληθοῦν, διότι εἶναι ἀσυμβίβαστοι μέ τό κοινοτικό δίκαιο. Ἡ ἐναγομένη ζητεῖ τήν ἀπόρριψη τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ καί τήν ἔκδοση σχετικῆς ἀναγνωριστικῆς ἀποφάσεως. Ὁ δικαστής ἔκρινε ὅτι ἦταν ἀναγκαῖο νά ἀποφανθεῖ ἐπί ἑνός ζητήματος κοινοτικοῦ δικαίου γιά νά κρίνει ἐπί τῆς ἀγωγῆς καθώς καί ἐπί τῆς ἀνταγωγῆς περί ἐκδόσεως ἀναγνωριστικῆς ἀποφάσεως. Κατά τήν γνώμη μου, ἐνώπιον τέτοιων περιστατικῶν, καί ὑπό τήν ἐπιφύλαξη ὡρισμένων σημείων τά ὁποῖα πρέπει ἀκόμα νά ἐξετασθοῦν, ὁ δικαστής δύναται νά ὑποβάλει ἐρώτημα πρός τό Δικαστήριο κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 177. Δέν νομίζω ὅτι τό γεγονός ὅτι στήν ὑπόθεση δέν ὑπεστηρίχθη, πχ. ἀπό τόν μεταφορέα Danzas ὅτι οἱ φόροι εἶχαν ἐπιβληθεῖ νομίμως ἀπό τίς γαλλικές ἀρχές, ἐμποδίζει τόν δικαστή νά προβεῖ στήν παραπομπή.

Τό *δεύτερο* ἐρώτημα τοῦ pretore εἶναι τό ἑξῆς:

«Στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία τό Δικαστήριο, στό πλαίσιο προδικαστικῆς παραπομπῆς, κρίνει, γιά ἕνα ὁποιοδήποτε λόγο, ὅτι εἶναι ἀναρμόδιο νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν ἐρωτημάτων πού τοῦ ὑπεβλήθησαν, ὁ παραπέμπων δικαστής πού εἶναι ὑποχρεωμένος ἀπό τό ἐθνικό του δίκαιο νά ἐκδώσει ὁπωσδήποτε ἀπόφαση δύναται, καί ἄν ναί ἐντός ποίων ὁρίων καί σύμφωνα μέ ποιά κριτήρια, νά προβεῖ ὁ ἴδιος στήν ἑρμηνεία τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου ἤ ἀντίθετα ὀφείλει νά ἀποφασίσει ἀποκλειστικά ὑπό τό φῶς τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου;»

Ἄν τό Δικαστήριο κρίνει ὅτι τό ἐρώτημα τό ὁποῖο διετύπωσε τό ἐθνικό δικαστήριο δέν ἀφορᾶ τήν ἑρμηνεία τῆς συνθήκης ἤ τό κύρος καί τήν ἑρμηνεία τοῦ παραγώγου δικαίου (καί ἐπομένως δέν ἐμπίπτει στό ἄρθρο 177) ὁ ἐθνικός δικαστής ὀφείλει νά δεχθεῖ τήν ἀπόφαση αὐτή καί νά κρίνει ἐπί τῆς ὑποθέσεως σύμφωνα μέ τό σύστημα δικαίου πού ἐφαρμόζει. Ἄν τό Δικαστήριο ἀρνηθεῖ νά ἀπαντήσει στό ἐρώτημα, ἐπειδή δέν ἐπείσθη ὅτι τό ἐθνικό δικαστήριο ἐξήτασε τό ἄν γιά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεώς του εἶναι ἀναγκαία μία ἀπόφαση ἐπί τοῦ ἐρωτήματος, ὁ ἐθνικός δικαστής ὀφείλει τότε νά ἐξετάσει τό ζήτημα αὐτό. Ἄν καταλήξει στό συμπέρασμα ὅτι μία ἀπόφαση ἐπί τοῦ ἐρωτήματος εἶναι ἀναγκαία, τότε χωρίς ἀμφιβολία ἡ ὑπόθεση πρέπει νά παραπεμφθεῖ ἐκ νέου στό Δικαστήριο ἀλλά, ὅπως στήν συγκεκριμένη περίπτωση, ὁ ἐθνικός δικαστής ὀφείλει νά παράχει στό Δικαστήριο ἐπαρκή στοιχεῖα πού νά τοῦ προκαλοῦν τήν πεποίθηση ὅτι ὁ ἐθνικός

δικαστής ἔχει προβεῖ στήν ἐξέταση τοῦ κρισίμου ζητήματος.

Μέ τό *τρίτο* ἐρώτημά του ὁ pretore ἐρωτᾶ ἄν:

«Ὑπάρχει μήπως στό κοινοτικό σύστημα, στό πλαίσιο τῶν ἑρμηνευτικῶν κριτηρίων τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, μία γενικῆς φύσεως ἀρχή, πού νά ἐπιβάλει ἤ νά ἐπιτρέπει στούς ἐθνικούς δικαστές — οἱ ὁποῖοι ἐπιλαμβάνονται διαφορῶν κατά τήν πορεία τῶν ὁποίων ἀνακύπτουν προβλήματα ἑρμηνείας τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, πού θέτουν ὑπό ἀμφισβήτηση ἐθνικούς κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἐνδεχομένως ἀνήκουν σέ συστήματα διαφορετικά ἀπό ἐκεῖνο στό ὁποῖο ἀνήκει ὁ δικάζων δικαστής — νά ἀποφασίζουν, πρίν ἀπό τήν προδικαστική παραπομπή στό Δικαστήριο, τήν προσεπίκληση τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐνδιαφερομένου Κράτους μέλους;»

Δέν νομίζω ὅτι ὑπάρχει τέτοια γενική ἀρχή τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, ἡ ὁποία νά ἐπιβάλλει ἤ νά ἐπιτρέπει τήν προσεπίκληση τῶν ἀρχῶν τοῦ Κράτους μέλους, ἡ νομοθεσία τοῦ ὁποίου ἐξετάζεται ἀπό τά δικαστήρια ἑνός ἄλλου Κράτους μέλους. Πράγματι, δυνατόν νά ὑφίσταται μία γενική ἀρχή, κοινή στά δίκαιο τῶν Κρατῶν μελῶν, σύμφωνα μέ τήν ὁποία τά ἐθνικά δικαστήρια δέν δύνανται νά ἐπιληφθοῦν πράξεων ἀλλοδαπῶν κυριάρχων κρατῶν, τουλάχιστον ὅταν οἱ πράξεις αὐτές γίνονται κατά τήν ἄσκηση κυριαρχικῆς ἐξουσίας (βλ. Rousseau, *Droit International Public*, 1980, τόμ. IV, σσ. 14 ἕως 15, O'Connell, *International Law*, 1970, τόμ. II, σ. 847). Νομίζω ὅτι δέν εἶναι ἀναγκαῖο νά ἐξετασθεῖ τό ζήτημα αὐτό στήν προκειμένη ὑπόθεση, διότι ἀκόμη καί ἄν δέν ὑπάρχει καμμία τέτοια ἀρχή, παραμένει ζήτημα τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου ὁ καθορισμός τοῦ πότε ἕνα ἄλλο κράτος δύναται νά προσεπικληθεῖ σέ μία τέτοια δίκη καί τοῦ πότε ἕνα Κράτος μέλος δύναται νά ἐπικαλεσθεῖ τήν ἑτεροδικία ἡ ὁποία στηρίζεται στήν κρατική του κυριαρχία γιά νά ἀντικρούσει τήν προσεπίκλησή του. Ἡ διαδικασία τῆς παραπομπῆς τοῦ ἄρθρου 177 (ἀντίθετα ἀπό τήν διαδικασία τῆς ἀπ' εὐθείας προσφυγῆς τοῦ ἄρθρου 169) δέν ἐπιτρέπει ἀφ' ἑαυτῆς τήν προσεπίκληση Κρατῶν μελῶν πρός τόν σκοπό αὐτό, ἀλλά τούς παρέχει τήν δυνατότητα νά παρέμβουν. Ἀκόμη ὀλιγότερο δέν δύναται νά ὑπάρχει κανόνας τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο τά ἐν λόγω Κράτη μέλη ὑποχρεοῦνται ἤ δύνανται νά προσεπικληθοῦν στήν ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου δίκη πρίν ἀπό τήν προδικαστική παραπομπή. Ἐπί πλέον, τό ἄρθρο 177 δέν ἐπιτρέπει στό Δικαστήριο ἤ στά ἐθνικά δικαστήρια νά κρίνουν περί τοῦ κύρους τῆς νομοθεσίας ἑνός Κράτους μέλους. Ὅπως ἔκρινε τό Δικαστήριο στήν ὑπόθεση 20/64 Albatros κατά Sopeco (1965) ECR 29, σ. 34, «βάσει τῆς διατάξεως αὐτῆς, τό Δικαστήριο δέν δύναται οὔτε νά ἐφαρμόσει τήν συνθήκη ἐπί μιᾶς συγκεκριμένης ὑποθέσεως, οὔτε νά κρίνει περί τοῦ κύρους διατάξεως τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου σέ σχέση μέ τήν συνθήκη ὅπως ὀφείλει νά τό πράττει στό πλαίσιο τῶν ἄρθρων 169 καί 170». Ὁ ρόλος τοῦ Δικαστηρίου στίς περιπτώσεις αὐτές περιορίζεται στό νά ἀποφαίνεται ἑρμηνευτικῶς ἐπί τῶν ἐρωτημάτων πού ἀναφέρονται στήν πρώτη παράγραφο τοῦ ἄρθρου 177.

Μέ τό *τέταρτο* ἐρώτημα ὁ pretore ἐρωτᾶ:

«Ἐν πάση περιπτώσει, κάθε φορά πού ἐγείρεται σέ μία μεταξύ ἰδιωτῶν δίκη ἐνώπιον τῶν ἐθνικῶν δικαστηρίων ἤ τίθεται ἀπό τά ἐν λόγω δικαστήρια ζήτημα ἑρμηνείας πού ἔχει ἀπ' εὐθείας συνέπειες ἐπί τῶν ὑποκειμενικῶν ἐννόμων καταστάσεων πολιτῶν ἤ ἐπιχειρηματιῶν ἑνός Κράτους μέλους, οἱ ἔννομες αὐτές καταστάσεις οὐσιαστικοῦ κοινοτικοῦ δικαίου ἀπολαύουν μήπως ἑνός βαθμοῦ προστασίας διαφορετικοῦ καί πάντως ἀσθενεστέρου ἀπό τόν βαθμό προστασίας πού δύνανται τύχουν οἱ ἴδιες ὑποκειμενικές καταστάσεις στήν περίπτωση

πού οἱ διοικητικές ἀρχές τῶν Κρατῶν μελῶν, οἱ νομικές διατάξεις τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν τό ἀντικείμενο τῶν περί ἑρμηνείας ἐρωτημάτων πού ἀφοροῦν τό συμβιβαστό τους μέ τήν συνθήκη ΕΟΚ, παρίστανται καί εἶναι διάδικοι στήν δίκη, εἴτε ἐνώπιον τῶν ἐθνικῶν δικαστηρίων εἴτε ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ΕΟΚ;»

Δέν κατανοῶ σαφῶς τόν ἀληθή σκοπό τοῦ ἐρωτήματος αὐτοῦ καί ἀμφιβάλλω γιά τό ἄν ἐμπίπτει στό ἄρθρο 177. Ἐν ἀμφιβολία, δύναται νά γίνει δεκτό ὅτι θέτει τό ἐρώτημα, τό ὁποῖο ἔχει ἤδη συζητηθεῖ κατά τήν προηγουμένη δίκη ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, περί τοῦ ἄν ἕνας ἰδιώτης δύναται νά ἀντιτάξει σέ μία κατ' αὐτοῦ στρεφομένη ἀξίωση ὅτι ἡ ἀγωγή στηρίζεται ἀποκλειστικῶς ἐπί ἀσυμβιβάστου μέ τήν συνθήκη ΕΟΚ νομοθετικῆς διατάξεως Κράτους μέλους, διαφορετικοῦ ἀπό ἐκεῖνο στό ὁποῖο διεξάγεται ἡ δίκη καί τό ὁποῖο δέν εἶναι διάδικος στήν δίκη αὐτή. Ἄν παραμερισθοῦν οἱ λόγοι δημοσίας τάξεως, οἱ ὁποῖοι θά ἐκώλυαν τήν ἐφαρμογή τοῦ δικαίου ἄλλου Κράτους μέλους, νομίζω ὅτι ἄν ἀνακύψει ἕνα τέτοιο ζήτημα, πρέπει νά ἐξετασθεῖ ἄν τό Κράτος μέλος, ἡ νομοθεσία τοῦ ὁποίου τίθεται ὑπό ἀμφισβήτηση, εἶναι ἤ ὄχι διάδικος ἤ ἄν παρίσταται ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου. Τά ἐθνικά δικαστήρια συνηθίζουν νά ἀποφαίνονται ἐπί ζητημάτων ἀλλοδαποῦ δικαίου ὅταν δέν τίθεται πρόβλημα κοινοτικοῦ δικαίου. Θά τό ἔπρατταν εὐκολώτερα ἄν εἶχαν νά ἀντιμετωπίσουν ἐμπορικές συναλλαγές στίς ὁποῖες τίθεται ζήτημα συμβιβαστοῦ τοῦ δικαίου ἑνός ἄλλου Κράτους μέλους μέ τό κοινοτικό δίκαιο. Ἀνακύπτουν δυσκολίες γλωσσικῆς φύσεως καθώς καί προβολῆς τῶν ἀπόψεων τοῦ Κράτους μέλους, ἀλλά νομίζω ὅτι αὐτό δέν ἐμποδίζει τό δικαστήριο ἑνός ἄλλους Κράτους μέλους νά κρίνει ἐπί τέτοιων ζητημάτων, ἰδίως, ὅταν τό δεδικασμένο ἰσχύει μόνο μεταξύ τῶν διαδίκων καί ὄχι ἔναντι τοῦ Κράτους μέλους. Δυνατόν νά ὑπάρχουν διαδικασίες πού νά ἐπιτρέπουν στό ἐθνικό δικαστήριο νά παράσχει τήν δυνατότητα στό Κράτος μέλος νά διατυπώσει ἐνώπιόν του τά ἐπιχειρήματά του καί οἱ ὁποῖες περιορίζουν τόν κίνδυνο ἐκδόσεως ἐξ ἀμελείας πεπλανημένης ἀποφάσεως. Στό πλαίσιο μιᾶς ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου διαδικασίας κατά τό ἄρθρο 177 ὑπάρχει ἡ δυνατότης παρεμβάσεως, ἡ ὁποία, ἄν καί δέν θέτει τό Κράτος μέλος στήν ἰδία θέση μέ ἕναν διάδικο ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, παρέχει ἐν τούτοις στό Δικαστήριο τήν δυνατότητα νά ἀκούσει τίς ἀπόψεις τοῦ ἐνδιαφερομένου Κράτους μέλους.

Μέ τό *πέμπτο* ἐρώτημα ὁ pretore ἐρωτᾶ ἄν τό ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἔχει τήν ἔννοια ὅτι ἡ ἀπαγόρευση ἐπιβολῆς ἐσωτερικῶν φόρων πού διαφοροποιοῦνται ἀνάλογα μέ τήν καταγωγή καί τήν προέλευση ἑνός προϊόντος, ἀφορᾶ ἐπίσης περιπτώσεις ἀνάλογες τοῦ γαλλικοῦ φορολογικοῦ συστήματος τῶν οἴνων Liqueur, ὅπως ἔχει λεπτομερῶς περιγραφεῖ στήν πρώτη ὑπόθεση Foglia. Γιά τούς λόγους πού ἤδη ἀνεφέρθησαν τό Δικαστήριο δέν δύναται στό πλαίσιο μιᾶς διαδικασίας περί ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως κατά τό ἄρθρο 177 νά ἀποφανθεῖ ἐπί τοῦ κύρους ἐθνικῆς νομοθετικῆς διατάξεως, ὅπως ὀφείλει νά τό πράξει στίς ὑποθέσεις πού εἰσάγονται βάσει τοῦ ἄρθρου 169. «Δύναται ὡστόσο νά συναγάγει ἀπό τήν διατύπωση τοῦ ἐρωτήματος πού τοῦ ἔχει ὑποβάλει ἕνα ἐθνικό δικαστήριο τά προδικαστικά ζητήματα πού ἀναφέρονται στήν ἑρμηνεία τῆς συνθήκης» (Albatros κατά Sopeco, ἔνθ. ἀνωτ.). Νομίζω ὅτι τό πέμπτο ἐρώτημα τοῦ pretore τῆς Bra πρέπει νά ληφθεῖ ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ὁ δικαστής ἐρωτᾶ ἄν ἡ ὀρθή ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ εἶναι ὅτι ἀπαγορεύει στά Κράτη μέλη νά κατατάσσουν γιά φορολογικούς σκοπούς τούς οἴνους liqueur βάσει κριτηρίων τά ὁποῖα, ἀναφερόμενα

στά ἀντικειμενικά χαρακτηριστικά ἑνός προϊόντος καί στίς ἐνδείξεις καταγωγῆς, ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νά θέτουν τά ἐξ ἑνός ἄλλου Κράτους μέλους εἰσαγόμενα προϊόντα σέ κατηγορία ἡ ὁποία πλήττεται ἀπό ὑψηλότερο συντελεστή ἀπό ὅ,τι τά ἐγχώρια προϊόντα.

Γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἔχει γίνει δεκτό ὅτι ἡ καταγωγή ἑνός προϊόντος δέν πρέπει νά προκαλεῖ καμμία διαφορετική μεταχείριση μεταξύ τοῦ ἐγχωρίου καί τοῦ εἰσαγομένου προϊόντος. Τό ἐθνικό δικαστήριο πρέπει νά λαμβάνει ὑπ' ὄψη του σχετικῶς ὄχι μόνο τόν τύπο ἀλλά καί τήν οὐσία. Τό ἀποφασιστικό κριτήριο εἶναι τό ἀποτέλεσμα πού ἐπιφέρει στήν πράξη κάθε φόρος ἀφ' ἑνός μέν ἐπί τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ἀφ' ἑτέρου δέ ἐπί τῶν εἰσαγομένων προϊόντων: ὑπόθεση 55/79 Ἐπιτροπή κατά Ἰρλανδίας (1980) ECR 481, σ. 491. Ἔτσι μία διάκριση ἡ ὁποία γίνεται γιά φορολογικούς σκοπούς μεταξύ προϊόντων πού ἔχουν διαφορετικά μορφολογικά χαρακτηριστικά δύναται νά συνιστᾶ παράβαση τοῦ ἄρθρου 95, ὅταν ἔχει στήν πράξη ὡς ἀποτέλεσμα νά παρέχει προνομιακή μεταχείριση στήν ἐγχώρια παραγωγή.

Γιά νά ἐφαρμοσθεῖ τό ἄρθρο 95 εἶναι ὡστόσο ἀπαραίτητο ὁ ἐπιβαλλόμενος ἐπί τοῦ εἰσαγομένου προϊόντος φόρος νά εἶναι ὑψηλότερος ἀπό ἐκεῖνον πού ἐπιβάλλεται στά «ὁμοειδή ἐθνικά προϊόντα», ἤ ὁ ἐπιβαλλόμενος ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν νά εἶναι «τέτοιας φύσεως, ὥστε νά ὁδηγεῖ ἐμμεσα στήν προστασία ἄλλων προϊόντων». Εἶναι ὁμοειδή προϊόντα κατά τήν ἔννοια τῆς φράσεως τῆς πρώτης παραγράφου τοῦ ἄρθρου 95 ἐκεῖνα «τά ὁποῖα παρουσιάζουν ἔναντι τοῦ καταναλωτοῦ ἀνάλογες ἰδιότητες καί ἀνταποκρίνονται στίς ἴδιες ἀνάγκες». Τό κριτήριο δέν εἶναι νά ἔχουν καί τά δύο προϊόντα τίς ἴδιες ἀκριβῶς φυσικές ἰδιότητες, ἀλλά νά ἔχουν μία παρόμοια ἤ ἀνάλογη χρήση: ὑπόθεση 168/78, Ἐπιτροπή κατά Γαλλίας (1980) ECR 347, σσ. 359-60. Δύναται νά λεχθεῖ ὅτι ἕνας φόρος ὁδηγεῖ ἐμμεσα στήν προστασία ἄλλων προϊόντων κατά τήν ἔννοια τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ ἄρθρου 95, ὅταν τά ἄλλα αὐτά προϊόντα εἶναι ἀνταγωνιστικά, ἔστω μερικῶς, ἐμμέσως, ἤ δυνητικῶς σέ σχέση μέ ὁρισμένα προϊόντα τῆς χώρας εἰσαγωγῆς τά ὁποῖα ὑπόκεινται στήν ἐν λόγω χώρα σέ ἐλαφρύτερους φόρους ἤ σέ φόρους οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλονται ἐπί φορολογικῆς βάσεως περισσότερο εὐνοϊκῆς: ὑπόθεση 27/67, Firma Fink Frucht GmbH κατά Hauptzollamt München-Landsberger Straße (1968) ECR 223, σ. 232.

Τό ζήτημα ἄν δύο προϊόντα ἔχουν ἀνάλογες ἰδιότητες ἤ ἀνταποκρίνονται σέ ἀνάλογες ἀνάγκες ἔναντι τῶν καταναλωτῶν καθώς καί τό ἄν εἶναι ἀνταγωνιστικά μεταξύ τους ἀποτελοῦν κατ' οὐσία πραγματικά ζητήματα. Ὡς τέτοια, πρέπει νά ἐπιλυθοῦν ἀπό τό ἐθνικό δικαστήριο ὅταν ἡ διαδικασία ἔχει ἀρχίσει ἐνώπιον ἑνός τέτοιου δικαστηρίου. Γιά νά ἐπιλυθεῖ τό πρῶτο ἀπό τά ζητήματα αὐτά δέν νομίζω ὅτι εἶναι οὐσιῶδες τόσο τό εἰσαγόμενο ὅσο καί τό ἐγχώριο προϊόν νά περιλαμβάνονται σέ κοινό ὁρισμό ἑνός κανονισμοῦ τοῦ Συμβουλίου περί κοινῆς ὀργανώσεως ἀγορᾶς, ὅπως ὁ κανονισμός 337/79 τῆς 5ης Φεβρουαρίου 1979 OJ 1979 L 54/1, παράρτημα II, ἤ στό κοινό δασμολόγιο ὅπως ἔχει δημοσιευθεῖ στό OJ 1979 No L 335/105, κλάση 22.05 C. Τά κριτήρια πού χρησιμοποιεῖ ὁ νομοθέτης γιά νά δώσει ἕναν ὁρισμό πού νά περιλαμβάνει δύο ἤ περισσότερα προϊόντα δύνανται, ὄχι ὅμως ὑποχρεωτικῶς, νά ἀντιστοιχοῦν πρός ἐκεῖνα πού ὀφείλει νά χρησιμοποιήσει ὁ δικαστής, γιά νά καθορίσει ἄν τά προϊόντα αὐτά εἶναι «ὁμοειδή» ἤ ἄν εἶναι «ἀνταγωνιστικά». Στήν ὑπόθεση Firma Fink Frucht κατά Hauptzollamt

München-Landsberger Straße, τό Δικαστήριο, σ. 232, ἔκρινε ὅτι «ἡ σχέση ὁμοιότητος κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 95 παράγραφος 1 ὑπάρχει, ὅταν, κατά περίπτωση, τά ἐν λόγω προϊόντα θεωροῦνται ὅτι ἐμπίπτουν κανονικῶς στήν ἴδια φορολογική, τελωνειακή ἤ στατιστική κατάταξη». Τό Δικαστήριο ἀνεφέρετο ὅμως τότε σέ κατατάξεις πού βασίζονται στό ἐθνικό δίκαιο, πού τίθεται ὑπό ἀμφισβήτηση, καί ὄχι σ' αὐτές πού στηρίζονται στήν κοινοτική νομοθεσία ἡ ὁποία προβάλλεται γιά νά ἀποδειχθεῖ ἡ ὁμοιότης μεταξύ ἑνός ἐγχωρίου καί ἑνός εἰσαγομένου προϊόντος.

Στήν προκειμένη ὑπόθεση, εἶναι ἴσως ἀναγκαῖο νά ἐξετασθεῖ χωριστά ἄν ἕνα εἰσαγόμενο προϊόν, τό ὁποῖο ἔχει καταταγεῖ ὡς οἶνος liqueur χωρίς ὀνομασία καταγωγῆς ἐλεγχομένη εἶναι ὁμοειδές ἤ ἀνταγωνιστικό ἑνός οἴνου ἤ ἑνός φυσικοῦ γλυκοῦ οἴνου. Δυνατόν νά ὑπάρξει διαφορετική ἀπάντηση σέ κάθε μία ἀπό τίς ἐρωτήσεις αὐτές, δεδομένου τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ γαλλική κυβέρνηση, στήν πρώτη ὑπόθεση Foglia ἔκανε διάκριση μεταξύ τῶν δύο κατηγοριῶν τοῦ οἴνου liqueur μέ τήν αἰτιολογία ὅτι ἡ χορηγουμένη ἀπαλλαγή σέ ἐκεῖνα πού ἔχουν ὀνομασία καταγωγῆς ἐλεγχομένη ἐδικαιολογεῖτο ἀπό τήν πρόθεση διατηρήσεως συνθηκῶν θεμιτοῦ ἀνταγωνισμοῦ μεταξύ τῶν προϊόντων αὐτῶν τά ὁποῖα ὑπόκεινται σέ αὐστηρές προδιαγραφές ὡς πρός τήν παραγωγή τους, προέβη δέ στήν διάκριση μεταξύ τῶν γλυκῶν φυσικῶν οἴνων καί λοιπῶν γιά τόν λόγο ὅτι τά πρῶτα παρήγοντο ἀπό οἴνους προερχομένους ἀπό ἐδάφη μέ μικρή ἀπόδοση κατά ἑκτάριο καί ἦταν ἐπομένως διαφορετικά ἀπό ἐκεῖνα πού παρήγοντο σέ βιομηχανική κλίμακα. Ἄν ὁ ἐθνικός δικαστής κρίνει ὅτι τό ἐγχώριο προϊόν καί τό εἰσαγόμενο προϊόν εἶναι «ὁμοειδή» ἤ «ἀνταγωνιστικά», ἀπομένει νά ἐξετασθεῖ ἄν τό κοινοτικό δίκαιο ἐπιτρέπει μία ὁποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση στόν φορολογικό τομέα τῶν δύο προϊόντων.

Στήν ὑπόθεση 148/77 Hansen κατά Hauptzollamt Flensburg (1978) ECR 1787, στήν σελίδα 1806-7 τό Δικαστήριο ἔκρινε ὅτι

«στό παρόν στάδιο ἐξελίξεώς του καί λόγω ἐλλείψεως μιᾶς ἑνοποιήσεως ἤ ἐναρμονίσεως τῶν σχετικῶν διατάξεων, τό κοινοτικό δίκαιο δέν ἀπαγορεύει στά Κράτη μέλη νά χορηγοῦν φορολογικά πλεονεκτήματα ὑπό τήν μορφή ἀπαλλαγῆς ἤ μειώσεως τῶν φόρων γιά ὁρισμένους τύπους οἰνοπνεύματος ἤ γιά ὁρισμένες κατηγορίες παραγωγῶν».

Ὑπενθυμίζεται, ὅτι ἐκτός ἀπό τούς περιορισμούς τῆς φορολογικῆς ἐξουσίας τῶν Κρατῶν μελῶν πού προκύπτουν ἀπό τήν κοινή ὀργάνωση τῆς ἀγορᾶς πού ἐθέσπισε ὁ κανονισμός 337/79 τοῦ εἴδους αὐτῶν πού ἐξετάσθηκαν στίς ὑποθέσεις 36 καί 71/80, Irish Creamery and Milk Suppliers' Association, ἀπόφαση τῆς 10ης Μαρτίου 1981 πού δέν ἔχει ἀκόμη δημοσιευθεῖ στήν Συλλογή, παραμένει καί ὁ περιορισμός πού τό ἴδιο τό Δικαστήριο διετύπωσε ὡς ἑξῆς στήν ὑπόθεση 148/77 Hansen κατά Hauptzollamt Flensburg:

«σύμφωνα μέ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ ἄρθρου 95 τέτοια εὐνοϊκά συστήματα πρέπει ὡστόσο νά ἐπεκταθοῦν χωρίς διακρίσεις καί στά ἄλλα (προϊόντα) τῶν ἄλλων Κρατῶν μελῶν».

Ἕνα εὐνοϊκό σύστημα πού καλύπτει προϊόντα συγκεκριμένης γεωγραφικῆς καταγωγῆς στό ὁποῖο δέν περιλαμβάνει καμμία περιοχή ἀπό ἄλλα Κράτη μέλη δέν δύναται νά θεωρηθεῖ ὅτι ἀνταποκρίνεται στό ἐν λόγω κριτήριο. Στό ἐθνικό δικαστήριο ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν θεμάτων αὐτῶν βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀποφά-

σεων, καθώς καί αὐτῶν οἱ ὁποῖες ἐξεδόθησαν ἐπί τῶν ὑποθέσεων 142 καί 143/80 Amministrazione delle Finanze dello Stato κατά Essevi καί Salengo, τῆς 27ης Μαΐου 1981 πού δέν ἔχουν ἀκόμη δημοσιευθεῖ στήν Συλλογή.

Ὑπό τά δεδομένα αὐτά νομίζω, ὅτι στά ἐρωτήματα τοῦ pretore τῆς Bra πρέπει νά δοθοῦν οἱ ἑξῆς ἀπαντήσεις:

1) Κατά τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ τό ἐθνικό δικαστήριο ὀφείλει νά ἐξετάσει ἄν ἡ ἀπάντηση ἐπί ἑνός ἐρωτήματος εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεώς του, πρίν ζητήσει ἀπό τό Δικαστήριο νά ἀποφανθεῖ ἐπί τοῦ ἐν λόγω ἐρωτήματος· τό Δικαστήριο δύναται νά ἀρνηθεῖ νά ἀπαντήσει στό ἐρώτημα πού ἔθεσε τό ἐθνικό δικαστήριο, ἄν ἀπό τήν διάταξη περί παραπομπῆς προκύπτει ὅτι τό ἐθνικό δικαστήριο δέν ἐξήτασε ὀρθῶς τό θέμα αὐτό.

2) Κάθε φορά πού δικαστήριο ἑνός Κράτους μέλους ὀφείλει νά ἀποφανθεῖ ἐπί ἑνός ζητήματος, ὅπως αὐτό πού ἀναφέρεται στήν πρώτη παράγραφο τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, τό ζήτημα αὐτό δύναται νά παραπεμφθεῖ στό Δικαστήριο ὑπό τόν ὅρο ὅτι ὁ ἐθνικός δικαστής ἔχει ἐξετάσει τά στοιχεῖα πού ἀναφέρονται στήν δευτέρα παράγραφο τοῦ ἐν λόγω ἄρθρου.

3) Τό εὐρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο οὔτε ἀπαιτεῖ οὔτε ἐπιτρέπει σέ ἕνα ἐθνικό δικαστήριο, τό ὁποῖο ἔχει κληθεῖ νά ἑρμηνεύσει ἕνα ζήτημα κοινοτικοῦ δικαίου, τό ὁποῖο ἀφορᾶ ἐσωτερικές νομοθετικές διατάξεις ἄλλου Κράτους μέλους νά διατάξει τήν προσεπίκληση τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐν λόγω κράτους στήν ἐνώπιόν του δίκη.

4) Τά δικαστήρια ἑνός Κράτους μέλους δυνατόν νά ὑποχρεοῦνται νά κρίνουν ἐπί τοῦ ἄν, σέ διαφορές μεταξύ ἰδιωτῶν, τό δίκαιο ἄλλου Κράτους μέλους συμβιβάζεται μέ τό κοινοτικό δίκαιο, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν τό τελευταῖο αὐτό Κράτος μέλος εἶναι ἤ ὄχι διάδικος.

5) Ἡ ὀρθή ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 95 τῆς συνθήκης εἶναι ὅτι ἀπαγορεύει στά Κράτη μέλη νά προβοῦν γιά φορολογικούς σκοπούς σέ μία τέτοια κατάταξη τῶν οἴνων liqueur πού θά ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νά ἐπιβαρύνει τούς εἰσαγομένους οἴνους μέ συντελεστή φόρου μεγαλύτερο ἀπό ἐκεῖνον πού πλήττει τούς ἐγχωρίους οἴνους, ἔστω καί ἄν ἡ κατάταξη ἔχει γίνει σύμφωνα μέ τά ἀντικειμενικά χαρακτηριστικά τῶν προϊόντων, ἐφ' ὅσον τά ἐγχώρια καί τά εἰσαγόμενα προϊόντα ἔχουν ὁμοειδή χαρακτηριστικά καί ἀνταποκρίνονται στίς ἴδιες ἀνάγκες τῶν καταναλωτῶν ἤ ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνταγωνιστικά, ἔστω καί μερικῶς, ἐμμέσως ἤ δυνητικῶς.